

Expunere de motive
Lege pentru modificarea Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor
persoanelor cu handicap

Prezenta inițiativă legislativă vizează utilizarea uniformă a terminologiei privind persoanele cu dizabilități. Am construit această propunere dintr-o dublă perspectivă - **pe de o parte**, necesitatea asigurării unității terminologice, aceasta fiind una dintre exigențele principale ale tehnicii legislative, **pe de cealaltă parte**, nevoia de actualizare a cadrului legislativ cu termeni și expresii care se folosesc în realitate astăzi. Vizăm, deci, armonizarea dreptului pozitiv care să reflecte realitatea.

Situația premisă:

Legea nr. 448/2006 a fost redactată atât în titlul ei, cât și în conținut, utilizând termenul de “persoană cu handicap”, respectiv “persoane cu handicap”. Din 2006 și până azi, termenul “persoană cu handicap” a fost înlocuit în legislația națională cu termenul “persoană cu dizabilități”, cu pluralul corespunzător, indicând în acest sens următoarele:

- Denumirea autorității relevante în domeniul dizabilității, ANPDPD - Autoritatea Națională pentru protecția drepturilor **persoanelor cu dizabilități**,
- Denumirea Consiliului de monitorizare a Convenției ONU privind drepturile **persoanelor cu dizabilități**,
- Legea 221/2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile **persoanelor cu dizabilități**, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006,
- Strategia Națională privind Drepturile **Persoanelor cu Dizabilități** "O Românie echitabilă" 2022-2027, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 490/2022,
- Strategia națională privind prevenirea instituționalizării **persoanelor adulte cu dizabilități** și accelerarea procesului de dezinstituționalizare, 2022-2030 și Ghidul privind accelerarea procesului de dezinstituționalizare aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1543/19.12.2022,
- Centrul de abilitare și reabilitare pentru **persoanele adulte cu dizabilități** “Uverturii”, Centrul de zi pentru **persoane adulte cu dizabilități**, Serviciul de evaluare complexă a **copilului cu dizabilități**, Centrul de Îngrijire și Asistență pentru **Persoane Adulte cu Dizabilități** Sf. Vasile, Centrul de tip RESPIRO pentru **persoane adulte cu dizabilități**,

Enumerarea de mai sus nu este exhaustivă, **în legislația românească recentă existând nenumărate exemple similare** în care termenul folosit este acela de “persoană/persoane cu dizabilități”, “adult/adulți cu dizabilități”, “copil/copii cu dizabilități”. În acest sens, dorim să subliniem în mod expres, separat, **Legea nr.7/2023** privind susținerea procesului de

dezinstituționalizare a **persoanelor adulte cu dizabilități** și aplicarea unor măsuri de accelerare a acestuia și de prevenire a instituționalizării, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, care are în însuși titlul său cuvântul (persoane cu) dizabilități, precum și în cuprins, la art. 33, la punctul 6 prevede introducerea la art. 27 din Legea nr. 448/2006 a unui nou alineat: “(1²) **Persoanele adulte cu dizabilitate gravă sau accentuată, reprezentanții legali ai acestora, precum și reprezentanții legali ai copiilor cu dizabilitate gravă sau accentuată beneficiază de credit a cărui dobândă se suportă din bugetul de stat, prin transferuri de la bugetul Autorității Naționale pentru Protecția Drepturilor Persoanelor cu Dizabilități la bugetele direcțiilor generale de asistență socială și protecția copilului județene, respectiv locale ale sectoarelor municipiului București, în baza unui contract privind angajamentul de plată a dobânzii pentru tehnologii asistive și de acces, cu condiția ca valoarea creditului să nu depășească 10.000 de euro, iar returnarea creditului să nu depășească 10 ani.**”

Prin introducerea acestui articol în anul 2023, devine evidentă utilizarea terminologiei actuale chiar și în cuprinsul Legii nr. 448/2006. Totuși, această modificare a generat un vocabular neunitar în interiorul aceleiași legi, în care coexistența unor termeni diferiți pentru aceeași noțiune afectează claritatea și coerența normativă.

Problema identificată:

În prezent, există două categorii de probleme - **prima categorie** privește unitatea terminologiei, o exigență de tehnică legislativă care se regăsește în mod expres la **art. 37 din Legea 24/2000** privind normele de tehnică legislativă, care prevede:

- (1) În limbajul normativ aceleași noțiuni se exprimă **numai prin aceiași termeni**.
- (2) Dacă o noțiune sau un termen nu este consacrat sau poate avea înțelesuri diferite, semnificația acestuia în context se stabilește prin actul normativ ce le instituie, în cadrul dispozițiilor generale sau într-o anexă destinată lexicului respectiv, și **devine obligatoriu pentru actele normative din aceeași materie**.
- (3) Expriarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai prin explicitare în text, la prima folosire.

Observăm așadar că Legea nr. 448/2006 folosește pentru aceeași noțiune termeni diferiți, spre exemplu referirea la ANPDPD, cu denumirea sa neabreviată care cuprinde referirea la persoane cu dizabilități, apare în textul legii de 26 ori. În plus, Legea nr. 7/2023 aduce în textul Legii 448/2006 referire expresă la “persoane ... cu dizabilitate gravă”, reflectând astfel terminologia uzuală pentru România actuală.

A doua categorie, distinctă față de cea teoretică prezentată mai sus, o reprezintă stigmatul pe care îl poartă astăzi cuvântul “handicap/at”. Există nenumărate exemple în presă de cazuri și situații

în care diferite persoane, mai mult sau mai puțin cunoscute, folosesc cuvântul “handicap/at” cu sens peiorativ. Venim în susținerea acestui argument cu următoarele exemple:

1. Ion Țiriac -

<https://www.prosport.ro/alte-sporturi/tenis/ion-tiriac-n-a-stat-la-discutii-cu-americanii-i-a-m-facut-handicapati-pe-pasaport-romanesc-am-trait-toata-viata-20226705>

“Ion Țiriac n-a stat la discuții cu americanii: „I-am făcut handicapați! Pe pașaport românesc am trăit toată viața”

2. Decizie CNCD relevantă în susținerea celor expuse

<https://www.cncd.ro/wp-content/uploads/2021/09/Hotarare-461-2021.pdf>, extras:

Susținerile petentei

13. Petenta, persoană cu handicap locomotor grav (cu diagnostic de poliatrită reumatoidă deformantă), reclamă lezarea demnității sale de către vecinii săi, prin proferarea de jigniri precum „handicapat”, „strambo”, jigniri legate de starea sa de sănătate.

14. Petenta susține că situația conflictuală sus-menționată, întreținută de vecinul său mai mulți ani la rând, s-a agravat după ce actuala soție a preluat obiceiurile soțului, adresându-i la rândul său cuvinte precum „handicapat” și „schizofrenico”.

15. Petenta susține că în data de 01.07.2020 a făcut o reclamație la poliție cu privire la injuriile pe care i le-a adresat (având și doi martori care au fost față, dintre care unul fiind mama sa).

16. Petenta menționează că niciodată nu a provocat vreo reacție negativă din partea vecinilor săi., doar s-a apărat atunci când a fost umilită (apelând la instituțiile abilitate), însă demersurile sale au sporit ura respectivelor persoane.

17. Petenta mai susține că este secretar al Primăriei Comunei Strunga, fiind de neînțeles pentru un funcționar public un comportament precum cel sesizat.

18. Prin punctul de vedere înregistrat sub nr. 462/21.01.2021 petenta susține că ceea

3. Extras din ședința de plen a Camerei Deputaților, din data de 17.10.2022, la dezbaterile moțiunii simple împotriva unui ministru.

Domnul Radu-Mihai Cristescu:

Acest fost partid care este încă bântuit de umbra lui Coldea, înainte de a depune moțiuni, ar trebui să vină cu niște explicații foarte simple, nu neapărat în Parlament, pentru că noi, ca parlamentari, știm foarte bine și cine sunt și ce au făcut, cel puțin, în fața românilor. Ar trebui să explice... (Vociferări.)

Cine strigă acolo? Are suflu Stelică? Are Stelică suflu? Nu mai e bună... aia de handicapat, domnule Stelică, aveți suflu, văd...? (Vociferări.)

...

Domnul Radu-Mihai Cristescu:

...că mi-e simpatic Stelică, să vorbim... faptul că ajunge ministrul justiției un individ care, cu ajutorul unui certificat de handicapat, obține o garsonieră, deci tot prin fals, dar ajunge ministrul justiției.

Atunci au fost buni, ei toți au fost buni, și Drulă și toți.

...

Domnul Alfred-Robert Simonis:

Mulțumesc, domnule președinte.

Stimate colege,

Stimați colegi,

Încep prin a spune că adresez rugămintea colegilor mei ca, atunci când ne referim la persoane cu dizabilități, domnule Stelian, să nu mai folosească termenul de handicap sau handicapați. E o chestiune de bun-simț la care trebuie să tinem cu toții, să fim atenți atunci când ne referim.

Din dialogul purtat între parlamentari reiese foarte clar stigmatul cuvântului handicapat, ba chiar se fac apeluri pentru a nu mai fi folosit acest cuvânt, din respect pentru persoanele cu **dizabilități**.

4. Organizația Națională a Persoanelor cu Handicap din România (ONPHR) explică foarte clar că:

„Izolarea, discriminarea și excluderea persoanelor cu dizabilități din viața comunității au făcut ca organizațiile persoanelor cu dizabilități să conteste modul în care persoanele erau tratate și etichetate de către societate și mai cu seamă de către medici. În plan lingvistic, acest demers s-a concretizat prin înlocuirea termenului „handicap” cu „dizabilitate” în discursul public. Sintagma „persoane cu handicap/handicapați” este contestată pe plan mondial de către organizațiile persoanelor cu dizabilități. Termenul „handicapați” este jignitor pentru multe persoane cu dizabilități, deoarece este asociat (din limba engleză) cu imaginea „Șapca ținută în mână pentru cerșit” („handy”- manual, de ținut în mână; „cap”- șapcă)”.

5. Spitalul Clinic Județean Sibiu a amenajat locuri de parcare pe care le-a marcat distinct cu un panou care afișa cuvântul HANDICAPAȚI. În urma sesizărilor primite, Spitalul a înlocuit panourile respective. Extras:

“Este un lucru de bun simț ca persoanele cu nevoi speciale ce au nevoie de acele locuri de parcare să nu fie numite ”handicapați”. În acest sens, doresc să vă sugerez să schimbați aceste semnalizări, pe care nu le-am văzut folosite în nicio altă parte, cu o semnalizare corespunzătoare, care nu este o jignire către persoanele cu dizabilități”, a scris sibianca în adresa trimisă spitalului”.

Sursa articolului:

<https://www.turnulsfatului.ro/2016/04/21/jignire-pentru-persoanele-cu-dizabilitati-la-spitalul-judetean-58583>

- 6. Centrul de resurse juridice - Material informativ pentru combaterea discursului urii, pagina 11 - “Handicapul este definit ca deficiență senzorială, motorie, mintală sau orice altă infirmitate a unei persoane. Termenul pune accent pe condiția medicală și pe limitări. În timp, el a fost asociat, în mentalul colectiv, cu ceea ce nu poate face o persoană. De aceea, în ultimii ani, comunitățile persoanelor cu dizabilități insistă pe folosirea termenului dizabilitate în locul cuvântului handicap. Modificări în acest sens s-au făcut și în majoritatea actelor legislative internaționale sau naționale ale diferitelor state.”**

Sursa materialului -

<https://www.crj.ro/wp-content/uploads/2022/06/8.-Material-informativ-dizabilitati.pdf>

Soluția propusă:

Soluția propusă este simplă, înlocuirea termenului “handicap” cu termenul de “dizabilitate”, cu excepția construcției “certificat de încadrare în grad de handicap” sau “grad de handicap”.

Am păstrat o excepție, cea privind încadrarea în grad de handicap/certificatul de încadrare în grad de handicap, pentru că înțelegem că această noțiune are și implicații medicale. Însă nu există niciun motiv pentru care nu putem înlocui sintagma “persoană cu handicap” cu “persoană cu dizabilități”, sau “adult cu handicap” cu “adult cu dizabilități”, sau “copil cu handicap” cu “copil cu dizabilități”.

Cu privire la existența în Constituție a cuvântului handicap menționăm următoarele:

- a. Agenția principală cu atribuții în sfera protecției drepturilor persoanelor cu dizabilități - **Agencia Națională pentru protecția drepturilor persoanelor cu DIZABILITĂȚI (ANPDPD)**, precum și **Consiliul de monitorizare a implementării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu DIZABILITĂȚI** - nu se poate argumenta că aceste două instituții fundamentale în materia dizabilității folosesc terminologii eronate. Dimpotrivă, ambele s-au adaptat și și-au adaptat vocabularul folosit, nu doar în denumire, ci și în ansamblul actelor adoptate și promovate.

b. Constituția conține, în principal, noțiuni protejate cu valoare de principiu. De exemplu, Constituția nu conține cuvintele *omor* sau *furt*, ci conține valoarea protejată, respectiv *viața* sau *proprietatea*. La nivelul inferior Constituției, la nivel de lege, au apărut conceptele de *omor* și *furt* pentru a exprima valoarea ocrotită de Constituție. Legea este instrumentul de elaborare și detaliere a conceptelor constituționale, care concepte nu sunt preluate ad litteram așa cum apar în Constituție, ci sunt într-o continuă adaptare la contextul social, păstrând în primul rând sensul, spiritul acesteia.

c. Există exemple de termeni folosiți de Constituție care s-au schimbat fundamental în lege. De exemplu, la art. 23, alin. (8) apare cuvântul *învinuire*.

(8) Celui reținut sau arestat i se aduc de îndată la cunoștință, în limba pe care o înțelege, motivele reținerii sau ale arestării, iar învinuirea, în cel mai scurt termen; învinuirea se aduce la cunoștință numai în prezența unui avocat, ales sau numit din oficiu.

Această instituție, a *învinuirii*, folosită de vechile Coduri penale și de procedură penală au un corespondent actualizat, sub forma instituției *acuzăției*, cu corespondentul *suspect/inculpat*.

Menționăm aici art. 83 Cod procedură penală - *a¹) dreptul de a fi informat cu privire la fapta pentru care este cercetat și încadrarea juridică a acesteia*, art. 103 Cod procedură penală *(2) În luarea deciziei asupra existenței infracțiunii și a vinovăției inculpatului instanța hotărăște motivat, cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci când instanța are convingerea că acuzația a fost dovedită dincolo de orice îndoială rezonabilă*, art. 202 Cod procedură penală *(3) Orice măsură preventivă trebuie să fie proporțională cu gravitatea acuzației aduse persoanei față de care este luată și necesară pentru realizarea scopului urmărit prin dispunerea acesteia*.

Așadar, nu doar că este realizabilă actualizarea termenilor folosiți de Constituție conform realității sociale, ci este chiar naturală în contextul avansului societății noastre. Așa cum *învinuirea* nu a rămas *învinuire* doar pentru că așa o numește Constituția, în mod logic nici persoanele cu dizabilități nu trebuie să rămână blocate în denumirea specifică momentului 2006, iar cel mai clar exemplu este acela că instituția care le apără se referă la acestea folosind termenul *dizabilitate*, și nu *handicap*.

Impactul preconizat:

Inițiativa nu are impact bugetar.

Impactul juridic privește asigurarea unității terminologice a legii speciale a persoanelor cu dizabilități și actualizarea acesteia cu vocabularul utilizat la nivel național și internațional.

Impactul social, la fel de important ca cel juridic, vizează eliminarea conotațiilor stigmatizante asociate cu termenul „handicap/at” folosit pentru persoanele cu dizabilități, ale căror drepturi și demnitate trebuie respectate, inclusiv prin terminologia cadrului legislativ care le protejează.

Cynthia - Ana - Ioana PĂUN
Senator USR

Victoria STOICIU
Senator PSD

Veta PĂSCULESCU
Senator PNL

Irineu Ambrozie DARĂU
Senator USR

Agota KONDOR
Senator UDMR

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

Tabel semnături

**Legea pentru modificarea Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea
drepturilor persoanelor cu handicap**

Nume si prenume	Semnătură	Grup parlamentar
SPATARU SIMONA	==	USR
SPATARU SIMONA		USR
DOBRA ELENA - ADELIANA		USR
BOCHILEANU GEORGE-CATALIN		USR
ANGHEL RAZVAN - ADU		USR
CIBU DEACONU RUXANDA		USR
RUS VASILE-CIPRIAN		USR
MINARU CATALIN-EMIL		USR
NEGOI EUGEN-REMUS		USR
CRISTIAN GRINBA		USR
BODEA HANUS		USR
STANESCU		USR
CEBAN		USR
GEORGIAN		USR
CEBANIC		USR
Moloto Alexandru		USR
Norciș Mircea		USR
SIDRIS EDRIAN		USR
Oprișanu Marcel		USR
Păcurilescu Iuliu		to P.H.L.

Tabel semnături

**Legea pentru modificarea Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea
drepturilor persoanelor cu handicap**

[illegible]